

Statistisk ukehefte

S T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

Dronningensgt. 16, Oslo-Dep., Oslo 1 Tlf. 41 38 20, 41 36 60

Nr. 7/71

11. februar 1971

INNHold

Økonomisk utsyn 1970. Sluttord

Utenrikshandelen i januar 1971. Foreløpige tall

Ordretilgangen i 4. kvartal 1970 og ordreserven pr. 31. desember 1970

Konsumprisindeksen pr. 15. januar 1971

Statstjenesten. Tallet på stillinger og lønnsutgifter pr. 1. juli 1970

Avlingane i jordbruket 1970 på bruk med minst 5 dekar jordbruksareal

Husdyrhald pr. 31. desember 1970

Paringsstatistikk for svin 1.-4. kvartal 1970

Tillegg til de internasjonale månedstabeller i Statistisk månedshefte nr. 1, 1971

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden hefte nr. 4, 1971

Økonomisk utsyn 1970. Sluttord

Konjunkturbildet

Konjunkturutviklingen i 1970 i den vestlige verden var preget av relativt svak produksjonsvekst, og av en uvanlig sterk pris- og lønnsstigning.

For Vest-Europa under ett, som i 1969 hadde et av etterkrigstidens mest utpregede høykonjunkturår, ble produksjonsveksten betydelig svekket allerede i vintermånedene 1970. Trass i dette skjøt prisstigningen ytterligere fart i første halvår 1970 og fortsatte i høyt, men noe avdempet tempo i annet halvår. Noen demping i takten i lønnsstigningen kunne det likevel ennå ikke konstateres tydelige tegn til så sent som ved årsskiftet 1970-71. Lønns- og prisstigningen i Vest-Europa i 1970 må sees på bakgrunn av den sterke produksjonsveksten i 1969, som førte til en markert tilstramming av arbeidsmarkedet med sterk lønnsstigning og økende prispress som resultat. De tilstrammingstiltak som var satt i verk for å motvirke pris- og kostnadsstigningen gav ingen merkbare utslag i 1969, og heller ikke i første halvår 1970. Derimot ble prisstigningstendensene i annet halvår til en viss grad motvirket av lavere priser på importerte råvarer som siden våren 1970 stort sett har vist synkende tendens etter å ha steget sterkt fra 3. kvartal 1968 og gjennom hele 1969.

I Sambandsstatene kom konjunkturavslappingen tidligere og sterkere enn i Vest-Europa. Konjunkturtoppen ble passert allerede sommeren 1969; senere har produksjonen stort sett stagnert, og periodevis vist direkte nedgang. Prisstigningen har fortsatt, trass i en høy arbeidsløshet.

Volumet av bruttonasjonalproduktet for OECD-landene under ett - Sambandsstatene, Canada og Japan medregnet - steg med bare om lag 2 3/4 prosent fra 1969 til 1970. Fra 1968 til 1969 var stigningen 4,9 prosent og i perioden 1958-1968 5,3 prosent som årlig gjennomsnitt. Den svake veksten i 1970 kan i første rekke føres tilbake til utviklingen i Sambandsstatene hvor bruttonasjonalproduktet regnet i volum etter foreløpige anslag gikk litt ned fra 1969 til 1970 etter en stigning på 2,8 prosent året før. For OECD-landene i Vest-Europa (dvs. praktisk talt hele Vest-Europa) steg volumet av bruttonasjonalproduktet med 5 prosent fra 1969 til 1970 mot 6,1 prosent året før. Når veksten fra 1969 til 1970 kunne bli så høy som 5 prosent trass i den relativt svake

utvikling i løpet av året 1970, henger dette i første rekke sammen med den sterke produksjonsveksten i løpet av annet halvår 1969. Blant de store vesteuropeiske industrilandene hadde Frankrike og Italia sterkest vekst fra 1969 til 1970 med henholdsvis 5 3/4 prosent og 6 1/2 prosent. I Vest-Tyskland økte produksjonen siste år med 4 1/2 prosent og i Storbritannia med litt under 2 prosent. I Japan fortsatte de senere års sterke produksjonsvekst; regnet i volum økte brutto-nasjonalproduktet med 12,3 prosent fra 1968 til 1969 og med 11,5 prosent fra 1969 til 1970.

I Norge vil 1970 bli stående som et år med et uvanlig sterkt etter-spørselspress og en kraftig pris- og kostnadsstigning. Den markerte internasjonale prisstigning, som sterkt bedret fortjenesteutsiktene i de konkurranseutsatte næringer, sammen med den kombinerte virkning av en ekspansiv finans- og kreditt-politikk bidrog til denne utvikling. Året ble innledet med gjennomføringen av skatteomleggingen. Avgiftsøkingene førte umiddelbart til et sprang i konsum-prisene. Slik skatteomleggingen var lagt opp betydde den - relativt - et redusert nivå for netto inntektsoverføringene fra den private sektor til staten og i denne forstand et ekspansivt element i den økonomiske politikken. En sterk oppgang i investeringene i fast realkapital, en uvanlig kraftig lagerøking og i første del av året også en oppgang i eksportvolumet gav de viktigste vekst-impulsene i 1970.

Særlig på arbeidsmarkedet var presset siste år sterkt. Gjennom største delen av året var det stor pågang etter arbeidskraft i de fleste næringer og de fleste distrikter og tallet på ledige lå enda lavere enn i foregående år. Sysselsettingen av lønnstakere viste rekordartet stigning (2,7 prosent fra 1969 til 1970); særlig sterkt økte tallet på kvinnelige arbeidstakere. Selv om tallet på selvstendige gikk noe sterkere ned enn året før steg tallet på utførte årsverk i alt med 25 000 eller 1,6 prosent etter foreløpige overslag. Mens sysselsettingen vanligvis øker mest i de tjenesteytende næringer, var stigningen siste år, målt med tallet på årsverk, om lag like sterk i industri (2,8 prosent) og i byggevirksomhet (3,2 prosent) som i de tjenesteytende næringer samlet (2,9 prosent). Dette var langt sterkere stigning enn fra 1968 til 1969; likevel var det udekte behov for arbeidskraft høsten 1970 betydelig i begge næringer, og i industrien var det vesentlig større enn på samme tid året før.

Bruttonasjonalproduktet i faste priser økte, etter foreløpige oppgaver, med 3,5 prosent fra 1969 til 1970. For andre året på rad var veksten i brutto-produktet i sjøfart, som beregnes på grunnlag av tonnasje i handelsflåten, uvanlig svak. For primærnæringene i jordbruk, skogbruk og fiske samlet viste bruttoproduktet etter foreløpige tall en svak nedgang. Blant de vareproduserende

næringer økte bruttoprodukter i faste priser med om lag 5 prosent i bergverksdrift, i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet. For de tjenesteytende næringer var økingen i bruttoproduktet særlig sterk i finansinstitusjoner (9 prosent), i samferdsel utenom sjøtransport (8 prosent) og i offentlig og privat tjenesteyting (10 prosent).

Stigningen i volumet av bruttonasjonalproduktet i de to siste år har ligget noe i underkant av den gjennomsnittlige stigning for 1960-årene. Dette må sees i sammenheng med utviklingen i handelsflåten. Holder en sjøfarten utenfor, og ser en de to siste år under ett, var stigningen i volumet av bruttoproduktet om lag som gjennomsnittlig for 1960-årene (4,8 prosent pr. år). Stigningen i bruttoproduktet på 3,8 prosent siste år når sjøfarten holdes utenfor var likevel bemerkelsesverdig svak sett på bakgrunn av at sysselsettingen økte med 1,9 prosent målt med tallet på utførte årsverk. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig øking i arbeidsproduktiviteten på bare rundt 2 prosent. Et liknende bilde gir industrien med en stigning på 4,7 prosent for bruttoproduktet sammenliknet med en øking på 2,8 prosent i sysselsettingen, etter de foreløpige tall. Det kan neppe angis noen enkelt årsak til den svake produktivitetsveksten siste år, men etterspørselspresset, med utpreget mangel på arbeidskraft, må antas å ha vært en faktor av betydning.

Den økonomiske politikken

Høsten 1969 var kapasitetsutnyttningen i norsk økonomi meget høy, og det var grunn til å regne med et økende etterspørselspress bl.a. som følge av stigende investeringer. Konjunkturpolitisk tilsa denne situasjon et forholdsvis stramt opplegg for den økonomiske politikken i 1970. Men myndighetene skulle gjennomføre den varslede skatteomleggingen fra årsskiftet, og denne innebar et ekspansivt finanspolitisk opplegg.

Statsbudsjettet for 1970 ble lagt fram med en øking i utgiftene til varer og tjenester og overføringer på nesten 20 prosent i forhold til det vedtatte budsjett for 1969. En stor del av økingen hadde direkte sammenheng med skatteomleggingen. Holdes denne delen utenfor, var utgiftsstigningen ikke utpreget sterk: 9,5 prosent til varer og tjenester og overføringer i alt og 6,5 prosent til varer og tjenester alene. Budsjettforslaget for 1970 slik det ble lagt fram av Regjeringen, viste et underskott før lånetransaksjoner på i alt 1 215 mill.kr., mot et overskott på 84 mill.kr. i det vedtatte budsjett for 1969. Et særtrekk ved forslaget for 1970, som vanskeliggjør sammenlikninger med tidligere år, var at anslagsvis 800-900 mill.kr. av det budsjetterte underskott skrev

seg fra betalingsforskyvninger i samband med skatteomleggingen. Regnet på årsbasis, og uten slike forskyvninger, var underskottet for lånetransaksjoner beregnet til 300-400 mill.kr. Imidlertid ville betalingsforskyvningene bety en kraftig likviditetstilførsel til næringslivet sett under ett. - Ved budsjettbehandlingen høsten 1969 ble utgiftene økt noe i forhold til inntektene, slik at det endelige vedtatte budsjett for 1970 viste et underskott for lånetransaksjoner på i alt 1 350 mill.kr. Men skatteinngangen ble større enn ventet og utgiftene, som vanlig, mindre enn budsjettet. Med den oversikt en nå har, regner en med at budsjettregnskapet for 1970 vil vise et underskott for lånetransaksjoner på maksimalt 750 mill.kr.

Trygdeforvaltningens inntekter og utgifter, som også ble berørt av skatteomleggingen, viste en enda sterkere stigning fra 1969 til 1970 enn i de foregående år, og i likhet med året før gikk det samlede inntektsoverskott ned. Etter foreløpige overslag er inntektsoverskottet i trygdeforvaltningen for 1970 beregnet til 680 mill.kr., mot 920 mill.kr. i 1969, altså en nedgang på 240 mill.kr.

Som et summarisk uttrykk for endringene i statens samlede budsjettpolitikk er i tidligere års Utsyn brukt bevegelsen i størrelsen "overskott for lånetransaksjoner" for stats- og trygdeforvaltningen sett under ett og uttrykt som prosent av bruttonasjonalproduktet. I årene 1963-1965 lå dette prosenttallet på 1,1. Tallet steg til 1,9 prosent og 2,5 prosent i 1966 og 1967, i første rekke som et resultat av etableringen av Folketrygden. I 1968 og i 1969 var prosenttallene ikke meget lavere, nemlig henholdsvis 1,9 prosent og 2,2 prosent. Når prosenttallet beregnes som i nasjonalregnskapet, på grunnlag av påløpen - i motsetning til innbetalt - merverdiavgift, var det for 1970 1,6 prosent etter foreløpige oppgaver, dvs. 0,6 prosentpoeng lavere enn i 1969. På grunn av de store endringer i budsjettstrukturen og de betalingsforskyvninger som skatteomleggingen førte med seg, har imidlertid bevegelsen i dette tallet fra 1969 til 1970 bare begrenset utsagnskraft. Betalingsforskyvningene isolert representerte en økt skattekreditt til næringslivet på anslagsvis 800 mill.kr., og dette må ha hatt selvstendige etterspørselsvirkninger. Tar en hensyn til dette, blir totalinntrykket at budsjettpolitikken i 1970 var betydelig mer ekspansiv enn i 1969. Tallene for økingen i de private disponible inntekter stadfester dette (se senere).

Penge- og kredittpolitikken i 1970 tok sikte på dels å nøytralisere den sterke likviditetsøking som fulgte med skatteomleggingen, dels å sikre en tilstrekkelig tilgang på langsiktig kreditt til høyt prioriterte investeringsformål. Myndighetenes ramme for den samlede innenlandske kreditttilførsel til næringslivet og kommunene ble i Nasjonalbudsjettet for 1970 opprinnelig økt med 150 mill.kr. i

forhold til årsanslaget for 1969. Da kredittilførselen fra statsbankene og fra obligasjonsmarkedet alene var forutsatt å øke med mer enn dette, ble rammetallene for forretningsbankene og forsikringssselskapene satt betydelig ned i forhold til de utvidede rammetall for 1969. I løpet av året ble rammetallene justert to ganger, men både for forretningsbankene og sparebankene var de endelige rammetall for utlånsøkingen i 1970 en god del lavere enn den faktiske utlånsøking i 1969.

For å holde kredittilførselen innenfor de oppsatte rammetall og for å sørge for den ønskede likviditetsinndragning skjerpet myndighetene flere ganger i 1970 kravene til bankenes likviditetsreserver. Det lyktes imidlertid ikke å holde bankenes kredittilførsel innenfor de tilsiktede rammer. Særlig i forretningsbankene oversteg utlånsøkingen rammetallene i en stor del av året. Den samlede innenlandske kredittilførsel til næringslivet og kommunene i 1970 (medregnet direkte emisjoner av aksjer og obligasjoner) kan etter de tall som foreligger foreløpig anslås til 8,6 milliarder kr. I forhold til 1969 var dette en øking på rundt 1 milliard kr. eller om lag 12 prosent.

Mot slutten av 1970 satte myndighetene i verk flere tiltak med sikte på å dempe etterspørselspresset og tendensene til pris- og kostnadsstigning. Med virkning fra 16. november ble avgiftssatsene, som varslet i framlegget til Statsbudsjett for 1971, satt opp på tobakk, alkohol, bensin og fyringsolje og registreringsavgiften på bruktbiler ble forhøyet. Det ble samtidig gitt bestemmelser om midlertidig prisstopp med tilbakevirkning til 20. november og om forbud mot lønnsglidning som ikke er hjemlet i tariffavtaler. Disse tiltak fikk virkning umiddelbart. Andre tiltak tok sikte på å begrense investeringene i 1971. De gikk bl.a. ut på å redusere med 10 prosent de opprinnelige fastsatte kvoter for 1971 for innvilgning av lån i statsbankene, å holde tilbake 10 prosent av byggekvote for 1971 og å utvide omfanget av byggereguleringen både geografisk og etter typer av bygg. Dessuten ble det vedtatt å forskyve og utsette igangsetting av bygge- og anleggsarbeider og innkjøp av utstyr med bevilgninger over statsbudsjettet for 1971 innenfor en ramme på 150 mill.kr.

Realøkonomi og etterspørsel

Samtidig med at veksten i norsk økonomi i de siste 2-3 år har vært svakere enn tidligere i 1960-årene, var det sterke vekslinger i de etterspørselskomponenter som var drivkrefter i utviklingen. I 1968 kom vekstimpulsene omtrent utelukkende fra stigning i eksporten. I 1969 steg eksporten, særlig av skipsfartstjenester, vesentlig svakere; til gjengjeld kom det sterke vekstimpulser fra en ny oppgang i investeringene i fast realkapital utenom skip og i annet

halvår fra den kjøpebølge etter konsumvarer som ble utløst av vedtaket om skatteomlegging fra 1. januar 1970. I 1970 ble vekstimpulsene fra utlandet ytterligere svekket, samtidig som ettervirkninger av kjøpebølgen året før gjorde at stigningen i det private konsum fra 1969 til 1970 ble uvanlig svak. Økingen i investeringene i fast realkapital utenom skip gav til gjengjeld om lag like sterke vekstimpulser som foregående år. Skipsinvesteringene tok seg kraftig opp og det var rekordartet oppgang i varelagrene, men virkningene av disse etterspørselskomponenter for aktiviteten innenlands var neppe særlig sterke.

Eksporten av varer og tjenester i alt økte i verdi med 14 prosent, men i volum med bare 2 prosent fra 1969 til 1970. Resten av verdiøkningen forklares av en prisoppgang for de eksporterte varer og tjenester i alt på hele 12 prosent. Fra 1968 til 1969 var den tilsvarende stigning i volumet av den totale eksporten 5,5 prosent. Den svake eksportøkningen siste år henger for en stor del sammen med at eksporten av skipsfartstjenester, regnet i volum, bare økte med 1 prosent og at eksporten av brukte skip gikk sterkt ned. Men også for varer og tjenester ellers var volumøkningen klart svakere enn året før. Holdes sjøfartens bruttofrakter og utførselen av eldre skip utenfor, økte eksportvolumet med vel 6 prosent, mot en øking på nesten 9 prosent fra 1968 til 1969 da lagerbeholdningene av eksportvarer gikk ned. For den rene vareutførselen, når nye skip fra norske verft regnes med, var volumøkningen 6,7 prosent. dvs. en god del svakere enn stigningen fra 1968 til 1969 (9,3 prosent). Mens det i de to foregående år særlig var økingen i utførselen av metaller som trakk vareeksporten sterkt opp, var det i 1970 eksporten av produkter fra verkstedindustrien som økte mest. Når nye skip regnes med, økte eksportverdien av verkstedprodukter med nesten 40 prosent og svarte for om lag tredjeparten av økingen i verdien av hele vareeksporten. Også utførselsverdien av fisk og fiskeprodukter, mineraloljeprodukter og en rekke ferdigvarer viste sterk stigning. Derimot var stigningen forholdsvis liten for metaller, produkter fra treforedlingsindustri og kjemisk industri.

Bruttoinvesteringene i fast kapital i alt økte i volum med 15 prosent fra 1969 til 1970, etter foreløpige oppgaver. Fra 1968 til 1969 var det en nedgang i investeringene på 4 prosent. Den ulike utvikling de to siste år forklares helt ut av investeringene i skip og båter. I to år på rad - fra 1967 til 1968 og fra 1968 til 1969 - var det et sterkt fall i skipsinvesteringene, men fra 1969 til 1970 steg investeringene i skip og båter med over 70 prosent, regnet i faste priser. Bruttoinvesteringene i fast kapital, utenom skip og båter, økte i volum med vel 6 prosent fra 1969 til 1970, omtrent samme vekst som fra 1968 til 1969. Investeringene i boliger økte i volum med bort i mot 6,5 prosent fra 1969 til 1970,

etter foreløpige tall, noe sterkere enn året før (5 prosent). Innenfor næringslivet, utenom sjøfart, var økingen i investeringene konsentrert om industri (22 prosent) og bygge- og anleggsvirksomhet (15 prosent). I resten av næringslivet, når sjøfart holdes utenfor, var det ingen volumøkning i investeringene sett under ett, og i flere næringer bl.a. skogbruk, biltransport og lufttransport gikk investeringene ned. Bruttoinvesteringene i offentlig konsumkapital gikk ned i volum med litt over 1 prosent fra 1969 til 1970 etter foreløpige og nokså usikre oppgaver.

Lagerutviklingen i 1970 skilte seg på en avgjørende måte fra utviklingen i de to foregående år. Gjennom 1968 og 1969 var produsentenes lagerbeholdninger av ferdigvarer blitt sterkt redusert, slik at de var uvanlig små ved forrige årsskifte. I løpet av 1970 økte lagerbeholdningene av norskproduserte varer, men økingen var forholdsvis moderat og beholdningene av egne produkter i industrien var ikke utpreget store ved utgangen av 1970 hverken for varer til eksport eller for varer til innenlandsk bruk. Langt sterkere var lagerøkningen i 1970 av importerte varer, særlig råstoffer og halvfabrikata til næringslivet. Den sterke lagerøkningen av importvarer kan antakelig for største delen forklares ved at beholdningene var blitt unormalt lave sett i forhold til produksjonen, og at bedriftene ønsket en oppjustering til et mer normalt nivå. Den kraftige prisstigningen hjemme og ute kan ha gitt næringslivet ytterligere motiver for å legge opp lager. Etter nasjonalregnskapets foreløpige og nokså usikre tall var verdien av den samlede lagerøking i 1970 om lag 2 200 mill.kr. Dette var en vesentlig sterkere lagerøking enn en har hatt noen gang i 1960-årene, da det høyeste tall var 972 mill.kr. i 1966.

Det private konsumet i faste priser økte med bare 2,5 prosent fra 1969 til 1970. Om lag en tredjedel av den registrerte øking - 0,8 prosentpoeng - var ikke reell, men kan føres tilbake til den nye sykehuslov, som fra og med 1970 betydde en endring i fordelingen av sykehusutgiftene mellom offentlig og privat konsum. Den svake stigningen i konsumet siste år må sees på bakgrunn av den sterke kjøpebølgen etter varige forbruksvarer i 1969, da totalkonsumet økte med nesten 8 prosent. For varige forbruksvarer som biler, møbler og husholdningsartikler var det direkte nedgang i konsumet mellom 1969 og 1970. Mens økingen i totalkonsumet fra 1968 til 1969, på grunn av de forserte konsumkjøp i 1969, ble vesentlig større enn inntektsutviklingen normalt skulle betinge, var det motsatte - og i enda mer utpreget grad - tilfelle fra 1969 til 1970. Noe pålitelig anslag for størrelsen av de forserte kjøp i 1969 lar seg vanskelig gi. Beregninger som er foretatt, tyder på at det kan ha dreid seg om et beløp av størrelsesordenen 1200-1500 mill.kr., idet konsumøkningen fra 1968 til 1969 synes å ha vært minst

3 prosentpoeng større enn stigningen i de disponible realinntekter for lønnstakere, trygdede m.v. og selvstendig næringsdrivende skulle tilsi. Et avvik i 1970 i motsatt retning, men enda større, betyr at merkonsumet i 1969 er blitt oppveid av lavere konsum i 1970 og innebærer for årene 1969 og 1970, sett under ett, at konsumøkningen var noe svakere enn utviklingen i den disponible inntekt skulle betinge. Stigningen i det samlede private konsumet på gjennomsnittlig knapt 5 prosent pr. år, når det korrigeres for virkningene av sykehusloven, var imidlertid en god del sterkere enn gjennomsnittlig for femårsperioden 1963-1968 (4 prosent).

Det offentlige konsumet økte i volum med 4 prosent fra 1969 til 1970 etter foreløpige og - særlig for kommunene - nokså usikre tall. Stigningen var noe svakere enn i de to foregående år, men må sees i sammenheng med den nye sykehuslov, som fra og med 1970 betydde at en del av sykehusutgiftene ble ført over fra offentlig til privat konsum. Volumøkningen var alt i alt en god del sterkere for det sivile offentlige konsumet (5,1 prosent) enn for det militære konsumet (0,7 prosent).

Den samlede import av varer og tjenester økte i volum med nesten 15 prosent fra 1969 til 1970. Dette var vesentlig sterkere stigning enn fra 1968 til 1969 da importvolumet totalt bare gikk opp med knapt 5 prosent. Den store forskjell mellom vekstratene skyldes langt på vei utviklingen i skipsimporten. For varer og tjenester utenom skip økte importvolumet litt sterkere fra 1969 til 1970 (+ 11,7 prosent) enn fra 1968 til 1969 (+ 9,6 prosent). Volumet av den rene vareimporten steg omtrent like sterkt (vel 13 prosent) i begge år. Selv om importøkningen utenom skip ikke var særlig forskjellig i de to år, var faktorene bak importøkningen svært ulike. Mens økingen i importen utenom skip fra 1968 til 1969 for en stor del var en følge av kjøpebølgen for konsumvarer, var det fra 1969 til 1970 særlig lagerutviklingen og investeringene i fast realkapital utenom skip som trakk importen opp. Overslag som er gjort, tyder på at lagerøkningen - direkte og indirekte - forklarer mer enn halvparten av den faktiske økingen i importen utenom skip, mens bruttoinvesteringene utenom skip forklarer litt over en fjerdedel. Dette var en vesentlig større andel av importøkningen enn året før. Det bidrog til å dempe importøkningen at stigningen i det private konsumet ble vesentlig svakere enn utviklingen i de disponible realinntektene skulle betinge.

Utviklingen i den totale etterspørsel fra 1969 til 1970 dekker over en noe ulik bevegelse i de viktigste etterspørselskomponenter gjennom 1970. For vareeksporten tyder sesongjusterte tall på at veksten var forholdsvis sterk i første del av året, men senere ble veksten avgjort svakere og eksportverdien lå i årets siste måneder ikke over det nivå som var nådd allerede i 2. kvartal. For investeringene i fast kapital utenom skip er totalinntrykket at etterspørselen

var høy gjennom hele året, men ordreinngangen i maskinindustrien og i den elektrotekniske industri var i de tre første kvartaler av 1970 likevel ikke større enn i annet halvår 1969. Kontraheringene av skip ved norske verft var lave i 1. kvartal, men steg til rekordhøyder i 2. og 3. kvartal 1970. I bygge- og anleggsvirksomhet var kapasiteten fullt utnyttet. Lagerøkingen var etter de oppgaver som foreligger sterk gjennom hele året. De mest markante etterspørselsvariasjoner i årets løp viser det private konsum. I årets første måneder var volumet av detaljomsetningen, på grunn av kjøpebølgen foregående år, betydelig lavere enn i de samme måneder i 1969 og ikke høyere enn på samme tid i 1968. Ettervirkningene av kjøpebølgen ebbet ut i løpet av våren og allerede i mai-juni lå volumet av detaljomsetningen 12-14 prosent over nivået i de samme måneder to år tidligere. Senere synes nivået for omsetningsvolumet å ha vist fortsatt stigning, men ikke sterkere enn hva en kan karakterisere som normalt for årstiden.

Priser og lønninger

I en åpen økonomi som den norske, vil pris- og lønnsutviklingen under et system med faste valutakurser være sterkt influert av prisutviklingen på verdensmarkedet. De faktiske lønns- og prisendringer i Norge på kort sikt påvirkes imidlertid like sterkt av forhold i den indre økonomi, som kan utløse selvstendige lønns- og prisimpulser og som dessuten bestemmer hvor raskt og sterkt impulser utenfra skal slå igjennom. Lønns- og prisstigningen i Norge i 1970 var resultatet av en kombinasjon av uvanlig sterke prisdrevende krefter både i den ytre og i den indre økonomi.

Den sterke lønns- og prisstigning i den vestlige verden har stillet norsk økonomi overfor et internasjonalt prisnivå som for industriprodukter nå ligger 8-10 prosent høyere enn for halvannet år siden. Den vesteuropeiske prisstigningsbølgen har slått kraftig ut både i importprisene og i eksportprisene. Fra 2. kvartal 1969 til 3. kvartal 1970 gikk prisene på norske importvarer opp med 8 prosent og prisene på norske eksportvarer opp med 12 prosent. For skipsfartstjenester var prisstigningen enda sterkere. Denne utvikling i import- og eksportprisene har forplantet seg til norsk økonomi og - direkte og indirekte - slått markert ut i de innenlandske prisindekser.

I den indre økonomi bidrog avgiftsforhøyelsene og svekkelsen av statsbudsjettet til å forsterke prisstigningen. Den direkte virkning av avgiftsforhøyelsene ved overgangen til merverdiavgift var et sprang i konsumprisindeksen på 5,8 prosent. I tillegg kom avgiftsforhøyelsene i slutten av året som hevet desemberindeksen med 0,8 prosent. Den ekspansive budsjettpolitikken skapte et

etterspørselspress som bidrog kraftig til lønnsglidning i arbeidsmarkedet og som i varemarkedene trakk prisene oppover fra etterspørselssiden. Den etterspørselsbetingede prisstigning gjorde seg særlig gjeldende for investeringsvarer som leveres på ordre.

Det var forhandlinger om nye tariffavtaler for de fleste lønnstakergrupper våren 1970. Lønnsoppgjøret, som ble gjennomført som et fellesoppgjør med forbundsvise tilpasninger, fant sted på et tidspunkt da det var på det rene at prisoppgangen på verdensmarkedet hadde bedret de konkurranseutsatte næringers lønnsevne betydelig og da etterspørselen etter arbeidskraft var sterk. Forhandlingsresultatet tok farge av dette, og de lønnstillegg som ble gitt, var de største siden oppgjøret i 1951. Hovedmønsteret var et generelt lønnstillegg, lavtlønnstillegg, spesielle lønnstillegg i enkelte fag og visse andre mindre ytelser, alt i alt ble lønnstilleggene for vårfagene for N.A.F.'s og LO's tariffområder beregnet til 9 prosent. De avtaler som ble inngått, inneholder bestemmelser om helautomatisk indeksregulering våren 1971. De andre oppgjør i 1970, herunder oppgjøret i staten, ble tilpasset mønsteret fra avtalen mellom N.A.F. og LO. Trass i de store avtalemessige tillegg som ble gitt ved våroppgjøret, ble lønnsglidningen i det private næringsliv meget sterk utover sommeren og høsten. I industrien overtraff den langt hva som har vært registrert i tidligere år, slik at den faktiske gjennomsnittlige timefortjeneste fra 3. kvartal 1969 til 3. kvartal 1970 steg med 15,7 prosent for voksne menn. Lønnsglidningen for voksne menn i industrien i dette tidsrom er beregnet til om lag 7 prosent. Årsakene til den eksepsjonelt sterke lønnsglidningen i 1970 er ikke klarlagt. Av økonomiske faktorer som virket inn, var trolig presset i arbeidsmarkedet den viktigste. Men andre faktorer har sannsynligvis også virket inn bl.a. kan det tenkes å ha spilt en rolle at prisstigningen på verdensmarkedet - og dermed næringslivets muligheter for å innrømme lønnsforhøyelser - ble sterkere i løpet av året enn partene kalkulerte med da lønnsoppgjøret fant sted. Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk for alle næringer sett under ett, når arbeidsgivernes andel av trygdepremier og andre sosiale tillegg regnes med, gikk ifølge nasjonalregnskapets foreløpige tall opp med 9,4 prosent fra 1969 til 1970. Dette var vesentlig mer enn gjennomsnittet for 1960-årene (7,2 prosent). Men stigningen fra 1969 til 1970 dekker over betydelige variasjoner mellom ulike grupper av lønnstakere. Inntrykket er at lønnsstigningen gjennomgående var vesentlig sterkere i næringer med stor lønnsglidning enn i næringer hvor lønnsglidningen var svak.

Prisstigningsimpulsene utenfra og innenfra førte samlet til en sterkere innenlandsk prisstigning i 1970 enn noe år siden perioden 1950-1952. Etter nasjonalregnskapet var prisstigningen fra 1969 til 1970 om lag like sterk for det private konsum (9,9 prosent) som for investering i fast realkapital (8,2 prosent), men holder en utenfor virkningene av avgiftsomleggingen, som stort sett

ikke berørte investeringene, var prisstigningen målt med nasjonalregnskapets prisindekser betydelig svakere for konsumvarer (4,0 prosent) enn for investeringsvarer. Etter den offisielle konsumprisindeks var prisstigningen for konsumvarer fra 1969 til 1970 regnet på kalenderårsbasis 10,6 prosent (4,5 prosent hvis virkningene av merverdiavgiften holdes utenfor). Beregninger som er utført, tyder på at dyrere importvarer direkte og indirekte forklarer rundt 2 prosent av konsumprisstigningen fra 1969 til 1970. Det blir således 2-2,5 prosent igjen å forklare ved andre prisstigningsfaktorer enn merverdiavgiften og stigningen i utenlandsprisene. Dette er overraskende lite for et år med så sterk lønnsstigning. Forklaringen er at de indre faktorer som ved siden av innføringen av merverdiavgiften trakk prisene opp, først kom med styrke i annet halvår, og prisstigningen gjennom året var mye sterkere enn prisstigningen målt på kalenderårsbasis. Fra desember 1969 til desember 1970 steg den offisielle konsumprisindeks med 13,2 prosent. Stigningen fra januar til juni (5 måneder) var 2,4 prosent og fra juni til desember (6 måneder) 4,7 prosent medregnet virkningen av avgiftsforhøyelsene i november.

Inntekter og inntektsfordeling

Omleggingen av skattesystemet gjør at nasjonalregnskapets inntektsoppgaver i år er mer usikre enn vanlig og at flere av de sentrale inntektsbegreper fra og med 1970 har fått et annet meningsinnhold enn tidligere. Det gjelder særlig faktorinntekten og dens komponenter hvor bevegelsen mellom 1969 og 1970 er påvirket av skjerpningen i den indirekte beskatning, men ikke gjenspeiler de lettelsene som samtidig ble gitt i den direkte beskatning og gjennom stønadsordningene. Disse lettelsene kom ulike grupper av inntektstakere til gode i ulike grad. Utviklingen i inntektsfordelingen mellom 1969 og 1970 må derfor fortrinnsvis søkes belyst med anslag for den disponible inntekt, som er lite detaljerte og kan være nokså usikre.

Den samlede offentlige og private disponible inntekt (disponibel inntekt for Norge) steg i nominelle beløp rekordartet fra 1969 til 1970 med om lag 9 800 mill.kr. eller 15,9 prosent etter foreløpige tall. Av økingen skyldtes 3,2 prosentpoeng volumøking i nettonasjonalproduktet, ca. 1,9 prosentpoeng forklares ved bedre prisforhold i vare- og tjenesteyttet med andre land (bedring av bytteforholdet overfor utlandet), mens resten (ca. 10 prosentpoeng) må tilskrives stigning i det nominelle inntektsnivå gjennom høyere lønns- og fortjenestesatser. Av den samlede øking i den disponible inntekt la det offentlige beslag på ca. 1 600 mill.kr. i form av økte skatter (medregnet påløpen, men ennå ikke innbetalt merverdiavgift) med fradrag for stønader, samt netto kapitalinntekt. Det svarte til en øking i den offentlige disponible inntekt på 10,1 prosent.

Økingen i den private disponible inntekt (dvs. de private ervervsinntekter med tillegg av stønader fra det offentlige, men fratrukket trygdepremier og direkte skatter) fra 1969 til 1970 var om lag 8 200 mill.kr. eller 17,9 prosent. Tallene viser således at det skjedde en betydelig omfordeling av den disponible inntekt fra den offentlige til den private sektor.

Det foreligger bare summariske og forholdsvis usikre opplysninger om hvordan økingen i den private disponible inntekt fordelte seg på ulike grupper av inntektstakere. De få tall som er tilgjengelige, tyder ikke på at det skjedde store forskyvninger så lenge en betrakter grove grupper som lønnstakere og trygdede m.v. på den ene side og selvstendig næringsdrivende og selskaper på den annen. For gruppen lønnstakere, trygdede og pensjonister sett under ett viser foretatte beregninger en oppgang i den nominelle disponible inntekt på 18,5 prosent. For andre inntektstakere (hovedsakelig selvstendig næringsdrivende og selskaper) sett under ett økte den nominelle disponible inntekt, etter foreløpige tall, med 16,8 prosent fra 1969 til 1970. Økingen i privat disponibel inntekt fra 1969 til 1970 var så sterk at den gav rom for en meget betydelig realinntektsøkning - antakelig den sterkeste på svært lenge. For gruppen lønnstakere, trygdede og pensjonister sett under ett steg den disponible realinntekt med 7,9 prosent når deflateringen foretas med nasjonalregnskapets konsumprisindeks. Tar en hensyn til at tallet på lønnstakere og trygdede m.v. har økt samsvarer dette totaltallet bra med direkte beregninger som kan gjøres over utviklingen i disponibel realinntekt for utvalgte typer av hushold. Disse beregninger viser at lønnstakerhushold i de lavere og midlere inntektsgrupper (inntekter på 18 000 kr. og 29 000 kr. før skatt i 1970) med en inntektsutvikling mellom 1969 og 1970 som gjennomsnittlig for mannlige industriarbeidere, oppnådde en reallønnsforbedring varierende mellom ca. 4 prosent og ca. 7 prosent alt etter inntekt og forsørgelsesbyrde. For lønnstakerhushold med en inntekt på 70 000 kr. før skatt i 1970 og en inntektsutvikling som gjennomsnittlig for funksjonærer etter N.A.F.'s statistikk, varierte forbedringen mellom ca. 2,5 prosent og ca. 5,5 prosent avhengig av forsørgelsesbyrden. (For flere detaljer og om forutsetningene for beregningene vises til tab.76 i et tidligere kapittel). Lønnsstatistikken tyder på at det for alle husholdstyper kan ha vært stor spredning omkring disse gjennomsnittstallene. Et inntrykk er likevel at økingen i disponibel realinntekt fra 1969 til 1970 for store grupper av lønnstakerhushold blant industriarbeidere og private funksjonærer gjennomgående var godt og vel dobbelt så sterk som gjennomsnittlig pr. år i siste tiårsperiode. For trygdede ektepar uten annen inntekt enn grunnpensjonen var økingen i disponibel realinntekt i 1970 ca. 7 prosent, nær gjennomsnittet for de senere år.

Tallene for faktorinntekten og dens fordeling på lønn og eierinntekt, har, som nevnt, i år mindre interesse enn ellers. De tall som foreløpig er beregnet, og som i år har større usikkerhetsmarginer enn vanlig, synes imidlertid å tyde på at det ikke har skjedd særlig store forskyvninger i inntektsandelene fra 1969 til 1970. Den samlede faktorinntekt steg etter foreløpige tall med vel 6,8 milliarder kr. siste år. Av stigningen tilfalt 4,5 milliarder kr. lønns-takerne, mens eierinntektene for næringslivet, sett under ett, steg med litt over 2,3 milliarder kr., etter de foreløpige tall. Lønnsandelen for alle næringer, sett under ett (total lønn medregnet arbeidsgivers andel av trygdepremier og andre sosiale tillegg i prosent av total faktorinntekt) var i 1970 66,5 prosent eller omtrent det samme som i de to foregående år. Stigningen i eierinntektene siste år var sterkest i de konkurranseutsatte næringer som, sett under ett, økte sin andel av den totale faktorinntekt fra 9,6 prosent i 1969 til 11,3 prosent i 1970, etter foreløpige tall. Av økingen i eierinntektene i denne gruppe av næringer tilfalt over halvparten (vel 900 mill.kr.) sjøfarten, men også flere næringsgrupper innenfor den konkurranseutsatte industri (bl.a. skipsindustri og primær jern- og metallindustri) hadde betydelig øking i eierinntektene.

Den private sparing steg med 3 000 mill.kr. fra det uvanlig lave nivå på 4 900 mill.kr. i 1969 til 7 900 mill.kr. i 1970, etter foreløpige og noe usikre tall. Sparekvoten (privat sparing i prosent av privat disponibel inntekt) var 14,2 prosent i gjennomsnitt for femårsperioden 1964-1968, falt til 10,7 prosent i 1969 og steg til 14,7 prosent i 1970. Noe av forklaringen på den sterke stigning i den private sparing fra 1969 til 1970 er at selskapssparingen gikk opp, særlig i sjøfart. Men fluktuasjonen i sparekvoten de to siste år må antas først og fremst å skyldes fluktuasjoner i den personlige sparing som følge av den ekstraordinære kjøpebølgen. I 1969 var den personlige sparing som følge av dette uvanlig lav; for 1970 fikk ettervirkningene av kjøpebølgen den motsatte effekt.

Den offentlige sparing - beregnet som i nasjonalregnskapet på grunnlag av påløpen i motsetning til innbetalt merverdiavgift - viste en øking på om lag 150 mill.kr. fra 1969 til 1970, etter foreløpige tall. Fra 1968 til 1969 økte den offentlige sparing med 700 mill.kr. etter reviderte tall.

Utenriksøkonomi

Driftsregnskapet overfor utlandet viste for 1970 et underskott på 1 450 mill.kr., etter foreløpige tall. I 1968 og i 1969 hadde driftsregnskapet vist overskott på henholdsvis 1 083 mill.kr. og 960 mill.kr. For varer og tjenester i alt var det i 1970 et importoverskott på 875 mill.kr., mot et eksportoverskott året før på 1 495 mill.kr. På rente- og stønadsbalansen var underskottet i 1970 omtrent det samme (575 mill.kr.) som i 1969 (535 mill.kr.).

Endringene i vare- og tjenestebalansen siste år med om lag 2 400 mill.kr. - fra et overskott i 1969 til et underskott i 1970 - var i hovedsak nettoresultatet av tre forhold. Utgiftene til nettoimport av skip til handelsflåten (import av nye og eldre skip minus eksport av eldre skip) økte med vel 1 800 mill.kr., fra en nettoeksport på 229 mill.kr. i 1969 til en nettoimport på 1 600 mill.kr. i 1970. Videre økte nettoimporten av varer, når nye skip fra norske verksteder regnes som vareeksport, med nærmere 1 800 mill.kr. I motsatt retning virket det at handelsflåtens netto valutafrakter gikk opp med nesten 1 300 mill.kr. fra 1969 til 1970 som følge av høyere fraktrater. Økingen i nettoimporten av varer utenom skip til handelsflåten må sees på bakgrunn av den sterke stigningen i bruttoinvesteringene i fast realkapital og lager.

Det totale bytteforholdet overfor utlandet bedret seg med 4 prosent siste år. Høyere gjennomsnittlige fraktrater bidrog sterkt til dette resultat, men også for det rene varebytte var det en bedring. Med uforandrede prisindekser for eksport og import fra 1969 til 1970 og med kvantumstall som i 1970 ville driftsunderskottet i 1970 ha blitt anslagsvis 1 200 mill.kr. større enn det faktisk ble.

Gull- og valutabeholdningene viste øking også i 1970, trass i det betydelige driftsunderskottet. Fra utgangen av november 1969 til samme tidspunkt i 1970 var økingen om lag 500 mill.kr. både for de offisielle valutareserver etter Det Internasjonale Pengefond's definisjon og for de totale gull- og valuta-beholdninger. Den kortsiktige lånegjeld endret seg lite, slik at også valuta-likviditeten ble bedret.

Perspektiver

Et fellestrekk ved økonomien i de fleste vestlige industriland i 1970 var den svake veksten i industriproduksjonen gjennom annet halvår. Men konjunkturbildet ved årsskiftet 1970-1971 og utsiktene framover varierer likevel mye fra land til land. Sambandsstatene har en konjunkturedgang bak seg og står med stor sannsynlighet foran et oppsving som - støttet av en mer ekspansiv politikk - kan gi betydelig produksjonsøking utover i 1971. Landene i Vest-Europa, unntatt Storbritannia, har et høyt aktivitetsnivå, men det har til det siste vært ført en stram økonomisk politikk som har bremsset stigningstakten sterkt. Produksjonsveksten i første del av 1971 kan ventes å bli svakere enn vanlig, men en bedring er mulig mot slutten av året. Det må regnes med fortsatt prisoppgang på verdensmarkedet for industrielle ferdigvarer som følge av tidligere og pågående konsnadsøkinger.

Mot denne bakgrunn må utsiktene for norsk eksport av råvarer i 1971 bedømmes som varierende og noe usikre, mens det kan regnes med tilfredsstillende avsetningsvilkår og stabile eller noe stigende eksportpriser for ferdigvarer. Innenlands vil stigningen i forbrukernes disponible realinntekter, trass i den automatiske lønnsregulering til våren, bli langt mindre enn den kraftige økingen i 1970, som følge av noe skjerpet skattlegging og fortsatt prisstigning. Veksten i konsumvolumet vil på årsbasis likevel bli sterkere enn den var i 1970. Lageretterspørselen må en anta blir betydelig svakere. Derimot vil næringslivets og det offentliges investeringsetterspørsel etter fast kapital bli en aktivitetsstimulerende faktor også gjennom 1971, idet de investeringsbremsende tiltak fra november i fjor først vil gi virkninger et stykke ut i året.

Så langt en kan se i øyeblikket, må en kunne anta at etterspørselspresset i norsk økonomi gradvis vil svekkes noe utover i 1971. Presset er imidlertid i øyeblikket så sterkt at en dempning neppe vil ramme produksjon og sysselsetting særlig merkbart. For året 1971 som helhet bør en kunne regne med om lag normal produksjonsvekst, stort sett bestemt av de grenser som kapasiteten i næringslivet setter. Et omslag i bedriftenes lagerpolitikk, som er sannsynlig, vil virke til å redusere takten i importøkningen vesentlig. Men skipsimporten vil øke kraftig, slik at det - trass i store fraktinntekter - må regnes med et betydelig underskott på driftsregnskapet overfor utlandet. Fortsatt stigende utenlandspriser, ettervirkninger av den innenlandske kostnadsstigningen i 1970 og de automatiske justeringer til våren av lønninger og jordbrukspriser gjør det sannsynlig at prisstigningsproblemet vil komme til å stå sentralt også i 1971.

Publikasjonen Økonomisk utsyn 1970 regnes ferdig trykt i siste uke av februar d.å.

Ordretilgangen i 4. kvartal 1970 og ordreserven pr. 31. desember 1970

(Forrige melding ble offentliggjort i SU nr. 46, 1970)

Statistisk Sentralbyrås indeks over verdien av ordretilgangen i jern- og metallindustrien viste en stigning på 10 prosent fra 4. kvartal 1969 til 4. kvartal 1970. Indekstallene er henholdsvis 289 og 317 (gjennomsnitt første halvår 1962 = 100). Tilgangen av innenlandske ordrer steg 20 prosent, mens eksportordrene gikk ned 1 prosent. For innenlandske ordrer var det størst stigning i maskinindustri og transportmiddelindustri, mens det var nedgang i eksportordrene i jern- og metallvareindustri og transportmiddelindustri.

Ordretilgangen i jern- og metallindustrien eksklusive transportmiddelindustri viste 3 prosent stigning fra 4. kvartal 1969 til 4. kvartal 1970.

Verdien av ordreserven i jern- og metallindustrien viste 3 prosent stigning i 4. kvartal 1970.

I tekstilindustrien var ordretilgangen i 4. kvartal 1970 den samme som i 4. kvartal 1969. Ordreserven viste 2 prosent stigning i 4. kvartal 1970.

I bekledningsindustrien var ordretilgangen 3 prosent høyere i 4. kvartal 1970 enn i 4. kvartal 1969. Ordreserven viste 22 prosent stigning i 4. kvartal 1970.

I kjemisk industri var ordretilgangen 31 prosent høyere i 4. kvartal 1970 enn i 4. kvartal 1969. Ordreserven gikk ned 5 prosent i 4. kvartal 1970.

Indeks over verdien av ordretilgangen og ordreresserven for jern- og metallindustrien, tekstilindustrien, beklædningsindustrien og kjemisk industri (gjennomsnitt første halvår 1962 = 100)

	Jern- og metallindustri i alt			Primær jern- og metallindustri			Annen jern- og metallindustri							Tekstilindustri	Beklædningsindustri	Kjemisk industri
	I alt			I alt			Jern- og metallvareindustri	Maskinindustri	Elektroteknisk industri	Transportmiddelind.	I alt	I alt	I alt			
	I alt	Innenlands	For eksport	I alt	Innenlands	For eksport	I alt	Innenlands	For eksport	I alt	I alt	I alt	I alt			
O r d r e t i l g a n g																
3.kv. 1967	127	110	156	159	126	171	113	108	134	100	136	119	113	123	108	196
4.kv. "	228	250	191	199	190	203	240	258	175	140	181	161	527	135	145	124
1.kv. 1968	157	129	205	198	143	218	140	126	187	106	111	157	196	125	124	111
2.kv. "	152	124	198	210	149	232	126	120	148	99	154	122	154	109	127	176
3.kv. "	221	213	236	211	206	213	226	214	269	97	137	144	586	97	92	254
4.kv. "	347	318	396	303	224	331	366	332	490	117	196	167	1 102	134	156	140
1.kv. 1969	231	198	286	275	232	291	211	193	279	121	147	185	433	121	119	107
2.kv. "	194	144	278	273	185	304	161	138	241	133	132	174	213	110	146	214
3.kv. "	231	189	302	290	220	316	206	184	281	167	175	160	337	124	109	263
4.kv. "	289	233	384	300	359	279	285	215	536	273	287	210	381	148	151	137
1.kv. 1970	229	171	326	298	237	319	199	161	335	149	157	239	268	130	109	119
2.kv. "	420	343	549	255	166	287	492	369	928	150	185	206	1 560	130	153	194
3.kv. "	339	348	325	257	156	293	375	376	371	163	171	197	1 050	113	112	269
4.kv. "	317	280	379	316	310	318	318	275	468	196	406	272	500	149	156	180
O r d r e r e s s e r v e																
3.kv. 1967	150	115	244	198	126	213	139	114	285	130	138	137	142	110	123	268
4.kv. "	161	133	234	200	144	212	151	132	263	123	143	131	169	100	139	244
1.kv. 1968	155	126	230	200	128	215	144	126	251	120	143	137	153	106	123	160
2.kv. "	152	122	233	202	119	221	140	122	249	115	154	131	147	99	146	158
3.kv. "	174	144	252	206	154	218	166	144	299	113	166	134	193	77	103	283
4.kv. "	225	188	323	251	185	265	219	188	401	91	156	131	302	90	153	246
1.kv. 1969	247	209	344	266	233	274	242	208	441	97	175	147	334	93	121	161
2.kv. "	254	220	343	274	248	280	249	219	429	100	175	163	341	100	159	181
3.kv. "	266	221	382	294	261	301	259	219	493	145	188	162	343	104	136	280
4.kv. "	292	226	463	331	364	324	282	219	652	218	231	161	354	120	154	249
1.kv. 1970	306	234	496	355	362	353	295	227	691	239	227	199	360	119	126	204
2.kv. "	378	285	621	330	308	335	389	283	1 010	241	225	214	533	119	152	168
3.kv. "	427	326	688	321	322	320	452	327	1 189	242	234	216	647	101	125	263
4.kv. "	440	339	703	326	355	320	468	338	1 225	253	335	214	649	103	152	249

Konsumprisindeksen pr. 15. januar 1971 (1968 = 100)

(Forrige månedsmelding ble offentliggjort i SU nr. 3, 1971)

Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. januar 1971 steg 0,3 poeng fra måneden før, fra 118,4 til 118,7.

Gruppen fritidssysler og utdanning trakk totalindeksen opp med 0,3 poeng, reiser og transport med 0,2 poeng og helsepleie med 0,1 poeng, mens gruppen klær og skotøy trakk totalindeksen ned med knapt 0,2 poeng og hver av gruppene matvarer og bolig, lys og brensel ned med 0,1 poeng.

Indekstall 1968 = 100

	Des. 1969	Jan. 1970	Des. 1970	Jan. 1971
Matvarer	106	112	122	122
Drikkevarer og tobakk	104	110	123	123
Klær og skotøy	103	106	114	112
Bolig, lys og brensel	104	110	120	119
Møbler og husholdningsartikler	103	108	115	115
Helsepleie	105	109	111	117
Reiser og transport	103	110	117	118
Fritidssysler og utdanning	107	114	116	119
Andre varer og tjenester	106	116	121	122
T o t a l	104,6	110,5	118,4	118,7

Statstjenesten. Tallet på stillinger og lønnsutgifter pr. 1. juli 1970

Statistisk Sentralbyrå har innhentet oppgaver over tallet på stillinger i statstjenesten og statens lønnsutgifter pr. 1. juli 1970.

Skjemaer ble sendt til alle departementer og underliggende institusjoner. Undersøkelsen omfatter hele statstjenesten, bortsett fra enkelte statsforetak. Det ble innhentet oppgaver over tallet på stillinger i statstjenesten pr. 1. juli 1970 fordelt på:

- faste og midlertidig organiserte stillinger
- stillinger for arbeidstakere lønt etter særregulativ
- stillinger for overenskomstlønte arbeidere
- bistillinger (både de som samtidig hadde hovedstilling i statstjenesten og de med privat hovedstilling)

Det ble innhentet oppgave over hvor mange av de oppførte stillinger som var ubesatt på tellingstidspunktet og hvor mange som var stillinger med kortere arbeidstid enn vanlig for statsstillinger. Videre ble det innhentet oppgave over hvor mange ansatte som etter individuell avtale arbeidet færre timer enn det som er fastsatt for stillingen (deltidsstillinger).

Statens årlige lønnsutgifter er fordelt på de hovedgrupper som er nevnt foran. Lønnsutgiftene er beregnet under forutsetning av at alle stillinger pr. 1. juli 1970 var besatt og på grunnlag av lønnsnivået på dette tidspunkt. Utgiftene til stillinger for overenskomstlønte arbeidere bygger på tallet for forventet gjennomsnittlig sysselsetting. Lønnsutgiftene er beregnet på grunnlag av netto regulativlønn med alderstillegg og indekstillegg. Utgiftene til overtidsarbeid, særlig tillegg, innskott i Statens pensjonskasse og arbeidsgivertilskott er ikke tatt med.

Det ble også bedt om oppgaver over nye stillinger og inndragning av stillinger i budsjettforslaget for 1971. Utgiftene er også her beregnet etter lønningene pr. 1. juli 1970.

Det samlede antall stillinger i staten pr. 1. juli 1970 er beregnet til 177 949. Dette er 2 274 eller 1,3 prosent færre stillinger enn pr. 1. juli 1969. Tallet på faste og midlertidige stillinger pr. 1. juli 1970 er beregnet til 126 201. Dette er 850 flere stillinger enn pr. 1. juli 1969. Det er bistillinger og stillinger for overenskomstlønte arbeidere og arbeidstakere lønt etter særregulativer som er gått ned fra 1969 til 1970. Pr. 1. juli 1970 var tallet på bistillinger 14 596, mens det i alt var 37 152 stillinger for overenskomstlønte arbeidere og arbeidstakere lønt etter særregulativer. Pr. 1. juli 1969 var de samme tallene henholdsvis 16 535 og 38 337.

Statens beregnede netto lønnsutgifter etter tallet på stillinger pr. 1. juli 1970 er 4 718 mill. kroner. Dette er en stigning på 7,3 prosent fra 1. juli 1969. Av beløpet utgjør 66 mill. kroner utgifter til bistillinger og 759 mill. kroner utgifter til stillinger for overenskomstlønnte arbeidere og arbeidstakere lønt etter særregulativ.

Tabell 1. Stillinger i statstjenesten pr. 1. juli 1970

Etat	Stillinger i alt	Faste og midlertidige stillinger			Stillinger etter særregulativ og overenskomstlønnte arbeidere			Bistillinger
		I alt	Faste stillinger	Midlertidige stillinger	I alt	Stillinger lønt etter særregulativ	Stillinger for overenskomstlønnte arbeidere	
Stortinget ..	147	113	108	5	33	-	33	1
Riksrevisjonen	498	478	478	-	13	-	13	7
Departementene ¹⁾	2 354	2 258	2 129	129	36	1	35	60
I alt	2 999	2 849	2 715	134	82	1	81	68
Sentraladministrasjonen i tilknytning til departementene	9 823	8 713	7 830	883	669	9	660	441
Den sivile ytre etat ...	24 796	20 906	19 903	1 003	2 200	3	2 197	1 690
Sentraladministrasjonen ..	34 619	29 619	27 733	1 886	2 869	12	2 857	2 131
Undervisning, forskning, helsevesen m.m.	37 812	27 574	25 526	2 048	3 383	253	3 130	6 855
Offentlig næringsdrift og anleggsvirksomhet ..	77 462	45 289	40 132	5 157	28 166	7 533	20 633	4 007
Forsvaret ...	25 057	20 870	17 416	3 454	2 652	-	2 652	1 535
Statstjenesten i alt .	177 949	126 201	113 522	12 679	37 152	7 799	29 353	14 596

1) Inkl. Stortingets ombudsmann for forvaltningen og Forsvarets ombudsmann.

Tabell 2. Beregnede årlige netto lønnsutgifter etter tallet på stillinger pr. 1. juli 1970. 1 000 kr.

Etat	Lønns- utgifter i alt	Faste og midler- tidige stil- linger	Stillinger for overens- komstlønne arbeidere og arbeidstakere lønt etter særregulativ	Bi- stil- ling- er
Stortinget	4 466	3 840	620	6
Riksrevisjonen	17 666	17 454	178	34
Departementene ¹⁾	96 343	95 374	685	284
I alt	118 475	116 668	1 483	324
Sentraladministrasjonen i til- knytning til departementene .	305 552	291 349	10 983	3 220
Den sivile ytre etat	706 559	661 474	40 082	5 003
Sentraladministrasjonen	1 012 111	952 823	51 065	8 223
Undervisning, forskning, helsevesen m.m.	1 039 980	931 447	61 632	46 901
Offentlig næringsdrift og anleggsvirksomhet	1 754 794	1 173 925	574 734	6 135
Forsvaret	792 186	717 666	70 390	4 130
Statstjenesten i alt	4 717 546	3 892 529	759 304	65 713

1) Inkl. Stortingets ombudsmann for forvaltningen og Forsvarets ombudsmann.

Avlingane i jordbruket 1970 på bruk med minst 5 dekar jordbruksareal

Statistisk Sentralbyrå har rekna ut endelege avlingstal for jordbruksvekstane, etter oppgåverfrå jordstyra over gjennomsnittsavling pr. dekar og areal etter utvalsteljinga pr. 20. juni 1970.

For korn og erter til mogning var gjennomsnittsavlinga 321 kg pr. dekar, mot 263 kg i 1969. Kornarealet var noko større enn året før og samla kornavling er utrekna til 825 000 tonn. Dette er den største kornavlinga som er registrert her i landet. Tidlegare var det 1968 som hadde størst kornavling (820 000 tonn). Avlinga pr. dekar var mindre i 1970 enn i 1968, men arealet var større. For 1969 blei avlinga utrekna til 642 000 tonn. Kvaliteten av kornet var mange stader mindre god i 1970 på grunn av svært ujamn mogning.

Det meste av kornet er bygg og havre. For landet under eitt gav bygget 315 kg pr. dekar og i alt 580 000 tonn. Havren gav 336 kg pr. dekar og i alt 227 000 tonn.

Gjennomsnittsavlinga av raigras og korn- og oljevekstar til grønfør er for 1970 utrekna til 4 000 kg råvekt pr. dekar. For førmergkål var avlinga 5 600 kg pr. dekar. Samla avling av grønfør og førmergkål er utrekna til 928 000 tonn råvekt.

Grønføravlinga blei tidlegare oppgitt som tørr vare. Avlinga i 1970 kan difor ikkje samanliknast med tidlegare år. Når avlinga blei gitt som tørka vare, var den redusert for tørke- og bergingstap. Når avlinga no blir gitt som vekt av rå vare, blir det ikkje reduksjon for nemnande bergingstap. Grønførvekstane blir for det meste nytta til silofør, og elles til oppføring i rå tilstand. Tapet vil gjere seg gjeldande m.a. gjennom ensileringa og ved bruken av føret. Dette må ein vere merksam på også når ein skal vurdere avlinga utrekna som føreiningar. Førverdien er utrekna på grunnlag av grønføravlinga før den er ensilert eller tørka.

Ein skal og vere merksam på at det no blir gitt særskilde avlingsoppgåver for raigras, for kornvekstar til grønfør og for oljevekstar til grønfør. Tidlegare blei det gitt sams avlingsoppgåve for desse.

Avlingsoppgåver for høy, potet og rotvekstar er gitt i Statistisk ukehefte nr. 46 og 52, 1970.

Samla avling av korn, potet, rotvekstar, grønfør og stråfør (høy og halm) er utrekna til 2 305 mill. føreiningar i 1970, mot 1 987 mill. f.e. i 1969 (avling frå beite er ikkje rekna med). Avlinga i 1970 er rekna til 98 prosent av eit middelsår, mot 85 prosent i 1969. Omrekninga til føreieningar er gjort med faste omrekningstal, utan omsyn til årets kvalitet.

Tabell 1. Avlingane i jordbruket 1970

	Areal i dekar	Avling		Prosent av middels- år	Kvalitet (5-1) ¹⁾
		Kg pr. dekar	Tonn		
Kveite	38 580	301	11 601	93	3,7
Rug	15 102	318	4 800	91	4,0
Bygg	1 839 153	315	580 063	103	3,4
Havre	676 299	336	227 489	109	3,1
Blandkorn og erter	4 751	302	1 433	101	3,3
Korn og erter i alt	2 573 885	321	825 386	104	3,3
Poteter	315 388	2 560	807 508	102	4,1
Førmengkål	20 513	5 643	115 756	98	4,3
Grønfor	203 031	4 000	812 210	101	4,2
Kålrot og førnepe	59 171	5 547	328 220	97	3,8
Førbete	2 228	4 836	10 775	86	4,3
Rotvokstrar i alt	61 399	5 521	338 995	97	3,8
Høy frå eng på fulldyrka jord ..	3 860 933	637	2 458 797	93	3,6
Høy frå natureng og overflate- dyrka jord	379 179	434	164 693	93	3,8
Halm	2 573 885	255	657 120	100	3,2
			1 000 f.e.		
I alt			2 305 416	98	

1) Kvalitetsgradering: 5 = særst god, 4 = mykje god, 3 = god,
2 = mindre god og 1 = dårleg.

Tabell 2. Kornavlingane i 1970

	Avling	Samla avling	Prosent	Kvalitet (5-1) ¹⁾	Avling	Samla avling	Prosent	Kvalitet (5-1) ¹⁾
	pr. dekar		av middels-år		pr. dekar		av middels-år	
	Kg	Tonn			Kg	Tonn		
	Kveite				Rug			
Østfold	306	4 102	93	4,2	351	2 068	99	4,2
Akershus og Oslo...	273	2 069	91	3,9	264	371	84	3,9
Hedmark	292	2 011	88	3,0	306	1 647	85	3,9
Oppland	333	973	98	3,7	320	114	96	4,5
Buskerud	361	890	98	3,0	380	89	105	3,0
Vestfold	311	574	92	3,0	279	417	87	3,0
Telemark	238	287	84	3,0	320	7	100	4,5
Aust-Agder	300	-	100	3,5	325	-	100	4,0
Vest-Agder	250	24	80	4,0	200	34	65	4,0
Rogaland	368	70	102	4,0	350	53	100	4,0
Hordaland og Bergen	-	-	-	-	-	-	-	-
Sogn og Fjordane ..	-	-	-	-	-	-	-	-
Møre og Romsdal ...	310	6	105	4,0	-	-	-	-
Sør-Trøndelag	320	79	105	4,0	-	-	-	-
Nord-Trøndelag	300	516	105	4,0	-	-	-	-
Nordland	-	-	-	-	250	-	100	4,0
Troms	-	-	-	-	-	-	-	-
Finnmark	-	-	-	-	-	-	-	-
I alt	301	11 601	93	3,7	318	4 800	91	4,0
	Bygg				Havre			
Østfold	315	101 845	104	3,4	348	34 936	112	3,0
Akershus og Oslo ..	318	84 559	107	3,5	334	47 527	112	2,9
Hedmark	343	79 890	108	3,3	345	70 972	114	3,3
Oppland	309	66 631	95	3,3	303	5 405	96	2,9
Buskerud	293	45 294	98	3,0	303	14 032	96	2,8
Vestfold	324	68 066	99	3,1	338	20 556	101	2,4
Telemark	311	15 232	98	3,2	345	6 725	106	3,2
Aust-Agder	322	2 862	97	3,6	274	595	95	3,3
Vest-Agder	247	1 666	86	3,2	291	396	91	3,1
Rogaland	335	4 161	95	3,0	357	8 176	97	2,9
Hordaland og Bergen	308	385	91	3,1	320	7	100	3,0
Sogn og Fjordane ..	295	184	91	3,6	319	4	97	3,8
Møre og Romsdal ...	277	4 154	105	3,6	278	94	99	2,8
Sør-Trøndelag	307	35 768	106	3,5	340	6 103	106	3,4
Nord-Trøndelag	307	68 887	110	3,8	310	11 858	108	3,8
Nordland	251	476	112	3,3	238	99	97	3,0
Troms	230	3	110	4,0	250	4	107	4,2
Finnmark	-	-	-	-	-	-	-	-
I alt	315	580 063	103	3,4	336	227 489	109	3,1

1) Kvalitetsgradering: 5 = særst god, 4 = mykje god, 3 = god, 2 = mindre god og 1 = dårleg.

Tabell 2 (framh.). Kornavlingane i 1970

	Avling	Samla	Prosent	Kvalitet	Avling	Samla	Prosent	
	pr. dekar	avling	av middels- år	(5-1) ¹⁾	pr. dekar	avling	av middels- år	
	Kg	Tonn			Kg	Tonn		
	Blandkorn og erter				Korn og erter i alt			
Østfold	329	191	110	4,9	323	143 142	105	
Akershus og Oslo ..	292	414	101	3,0	322	134 940	108	
Hedmark	330	43	110	3,5	343	154 563	110	
Oppland	275	279	88	3,0	309	73 402	95	
Buskerud	310	91	100	3,0	296	60 396	98	
Vestfold	315	95	100	3,0	327	89 708	99	
Telemark	300	45	100	3,0	319	22 296	100	
Aust-Agder	350	32	110	3,0	313	3 489	97	
Vest-Agder	275	4	90	3,0	253	2 124	86	
Rogaland	350	35	100	3,0	349	12 495	96	
Hordaland og Bergen	300	8	100	3,0	309	400	92	
Sogn og Fjordane ..	-	-	-	-	294	188	90	
Møre og Romsdal ...	-	-	-	-	277	4 254	105	
Sør-Trøndelag	-	-	-	-	311	41 950	106	
Nord-Trøndelag	315	181	110	3,5	307	81 442	110	
Nordland	-	-	-	-	248	575	109	
Troms	-	-	-	-	241	7	108	
Finmark	250	15	110	4,5	250	15	110	
I alt	302	1 433	101	3,3	321	825 386	104	

1) Kvalitetsgradering: 5 = særst god, 4 = mykje god, 3 = god,
2 = mindre god og 1 = dårleg.

Tabell 3. Førmergkål- og grønføravlingane 1970

	Avling pr. dekar	Samla avling	Prosent av middels- år	Kvalitet (5-1) ¹⁾
	Kg	Tonn		
----- Førmergkål -----				
Østfold	6 104	9 992	99	4,5
Akershus og Oslo	5 543	19 173	100	4,2
Hedmark	4 540	23 177	93	4,0
Oppland	6 268	11 615	101	4,6
Buskerud	5 887	9 349	97	4,7
Vestfold	5 314	3 688	98	4,2
Telemark	5 713	2 160	102	4,2
Aust-Agder	5 396	362	89	4,6
Vest-Agder	5 269	975	93	4,3
Rogaland	6 668	17 690	97	4,1
Hordaland og Bergen	5 878	2 457	98	4,2
Sogn og Fjordane	6 165	1 979	100	4,5
Møre og Romsdal	6 303	2 591	103	5,0
Sør-Trøndelag	5 792	6 215	97	4,1
Nord-Trøndelag	6 841	3 633	107	4,7
Nordland	5 000	550	98	4,0
Troms	5 000	150	100	4,0
Finnmark	-	-	-	-
I alt	5 643	115 756	98	4,3
----- Grønfør i alt -----				
Østfold	5 282	48 419	108	4,2
Akershus og Oslo	4 610	51 483	101	4,3
Hedmark	3 970	122 383	106	4,4
Oppland	3 522	122 799	97	4,1
Buskerud	3 760	26 670	102	4,1
Vestfold	4 956	18 185	99	4,2
Telemark	4 758	11 990	97	4,2
Aust-Agder	3 455	4 446	91	3,5
Vest-Agder	3 113	9 458	98	4,4
Rogaland	4 257	118 049	96	4,3
Hordaland og Bergen	5 033	12 518	100	3,5
Sogn og Fjordane	4 487	7 278	100	4,0
Møre og Romsdal	3 814	41 330	104	4,1
Sør-Trøndelag	3 660	66 871	102	4,1
Nord-Trøndelag	4 027	92 763	106	4,2
Nordland	3 751	44 723	99	4,2
Troms	3 972	5 072	102	4,3
Finnmark	3 511	7 753	106	4,4
I alt	4 000	812 210	101	4,2
Raigras til grønfør	4 785	312 224	101	4,3
Kornvekstar til grønfør	2 629	221 009	98	4,1
Oljevekstar til grønfør	5 194	278 977	104	4,3

1) Kvalitetsgradering: 5 = særst god, 4 = mykje god, 3 = god,
2 = mindre god og 1 = dårleg.

Tabell 1. Talet på husdyr 1970. 1 000 stk.

	20. juni	31. desember
Hest i alt	35	32
Storfe:		
Under 1 år	328	316
Okse over 1 år	46	55
Kvige over 1 år	145	139
Ku	424	423
I alt	943	933
Sau i alt	1 754	844
Geit og kje i alt	84	70
Svin		
Svin under 6 mnd. og slaktesvin over 6 mnd. ..	562	514
Avlssvin over 6 mnd.	80	82
I alt	642	596
Høner	3 746	4 166

Tabell 2. Talet på husdyr 1970 etter landsdelar. 1 000 stk.

	Austlandet og Agder		Vestlandet		Trøndelag		Nord-Noreg	
	20. juni	31. des.	20. juni	31. des.	20. juni	31. des.	20. juni	31. des.
Hest i alt	17	16	11	10	5	4	2	2
Storfe								
Under 1 år	110	111	115	111	67	63	36	31
Okse over 1 år	16	21	20	22	7	9	3	3
Kvige over 1 år	56	52	49	48	28	27	12	12
Ku	149	150	155	153	74	75	46	45
I alt	331	334	339	334	176	174	97	91
Sau i alt	420	188	844	416	160	80	330	160
Geit og kje i alt	16	14	27	21	3	2	38	33
Svin								
Svin under 6 mnd. og slaktesvin over 6 mnd.	293	279	195	170	67	61	7	4
Avlssvin over 6 mnd.	45	46	22	23	12	12	1	1
I alt	338	325	217	193	79	73	8	5
Høner	2 115	2 328	1 176	1 285	249	306	206	247

Paringsstatistikk for svin. 1.- 4. kvartal 1970

(Førre melding blei gitt i SU nr. 46, 1970)

Oppgåvene nedanfor viser talet på paringar i dei einiskilde månader i 1970, jamført med 1969.

	Talet på purker som er para		Relative tal
	1968	1969	1969 = 100
Januar	11 455	13 105	104
Februar	10 323	10 405	106
Mars	9 661	10 231	100
1. kvartal	31 439	33 741	104
April	9 366	9 648	110
Mai	10 429	10 845	103
Juni	10 415	11 411	105
2. kvartal	30 210	31 904	106
Juli	9 633	10 624	104
August	9 378	9 973	98
September	8 049	8 593	103
3. kvartal	27 060	29 190	102
Oktober	8 944	9 360	101*
November	11 272	11 856	105*
Desember	13 265	14 159	107*
4. kvartal	33 481	35 375	105*
Å r e t	122 190	130 210	104*

* Førebels oppgåve

Tillegg til de internasjonale månedstabeller i Statistisk månedshefte nr. 1, 1971

Tallene er mottatt i tiden 3/2 - 9/2 1971 og er foreløpige. De vil eventuelt bli korrigert i Statistisk månedshefte. Der vil man også finne nærmere forklaringer til tallene og alle korreksjoner av eldre tall.

Tall i parentes gjelder måneden (kvartalet, uken) før.

D a n m a r k (tabell 80)

Detaljomsetningsindeks	Kol. C	Des.	257	(183)
Verdi av utenrikshandelen				
a. Innførsel	" D a	Des.	3107	(3157)
b. Utførsel	" D b	Des.	2133	(2343)

S v e r i g e (tabell 81)

Verdi av utenrikshandelen				
a. Innførsel	" C a	Des.	3209	(3275)
b. Utførsel	" C b	Des.	3174	(3579)

S t o r b r i t a n n i a (tabell 82)

Reuter's råvareindeks, uketall		1/2-5/2	118	(118)
Valutabeholdning	" M	Jan.	1251	(1178)

F r a n k r i k e (tabell 83)

Arbeidsløyse	" A	Des.	309,5	(310,1)
Øyeblikkelig rente på statsobligasjoner	" E	Des.	7,64	(7,73)
Konsumprisindeks	" G	Des.	134	(133)

V e s t - T y s k l a n d (tabell 84)

Verdi av utenrikshandelen				
a. Innførsel	" E a	Des.	9884	(9737)
b. Utførsel	" E b	Des.	12584	(10414)
Engrosprisindeks	" H	Des.	110	(109)
Timefortjeneste	" J	4.kvartal	6,35	(6,13)

B e l g i a (tabell 85)

Verdi av utenrikshandelen				
a. Innførsel	" D a	Nov.	49200	(51817)
Konsumprisindeks	" G	Jan.	130	(129)